

**Президенту України
Володимиру Зеленському**

**Прем'єр-міністру України
Денису Шмигалю**

**Міністру енергетики України
Герману Галуценку**

**Голові Комітету ВРУ з питань
Енергетики та житлово-комунальних послуг
Андрію Герусу**

**Голові НКРЕКП
Костянтину Ущиповському**

**Голові Тимчасової спеціальної комісії
ВРУ з попереднього розгляду питань,
які могли призвести до кризових явищ
на енергетичному ринку України
напередодні та під час збройної агресії
Російської Федерації проти України
Олексію Кучеренку**

**Вих. №3-2023
від 03.02.2023 р.**

Щодо поточних проблем у галузі відновлюваної енергетики, від вирішення яких залежить її розвиток в Україні

Шановний Володимире Олександровичу!

Шановний Денисе Анатолійовичу!

Шановний Германе Валерійовичу!

Шановний Андрію Михайловичу!

Шановний Костянтині Валерійовичу!

Шановний Олексію Юрійовичу!

Від імені Європейсько-українського енергетичного агентства (ЄУЕА), Асоціації сонячної енергетики України (АСЕУ), Української вітроенергетичної асоціації (УВЕА) та Української асоціації відновлюваної енергетики (УАВЕ)

висловлюємо вам свою повагу та звертаємось до вас щодо поточних проблем у галузі відновлюваної енергетики.

В кінці минулого року Президент Володимир Зеленський заявив, що за допомогою відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) в Україні буде побудована сучасна енергосистема, яка буде захищена від ворожих атак завдяки децентралізації об'єктів «зеленої» генерації. Ці слова Президента згодом підтримали прем'єр-міністр Денис Шмигаль та міністр енергетики Герман Галущенко, які наголосили, що майбутнє української енергосистеми за «зеленою» генерацією. Таким чином, влада чітко окреслила, що Україна планує стати «зеленим» енергохабом Європи.

Щодо послідовності державної політики у сфері енергетики.

Асоціації українського сектору ВДЕ, а також іноземні інвестори, які вже прийшли на ринок «зеленої» енергетики України, однакові в тому, що енергетична політика в сфері розвитку відновлюваних джерел енергії не є послідовною. Фундаментальна проблема подальшого розвитку - це фактична відсутність державних гарантій щодо сталого та послідовного розвитку енергетичного сектору України та сектору ВДЕ зокрема. Влада окреслила намір зробити з України «зелений» енергохаб, але ці плани досі не затверджені будь-якими програмними документами, або рішеннями уповноважених органів державної влади. Через таку позицію існуючі та потенційні інвестори у ВДЕ сприймають такі заяви як декларації, а відповідні інститути та компанії не можуть зараз залучати інвестиції.

Розвиток сектору ВДЕ неможливий без затвердженого державою плану просування у досягненні визначених державою цілей, який виконується державними органами, щоб інвестори могли у довгостроковій перспективі планувати розвиток проєктів «зеленої» генерації. Розроблений Держенергоефективності Національний план дій з розвитку відновлюваної енергетики на період до 2030 року у 2022 році пройшов громадське обговорення та стратегічну екологічну оцінку. Але до цього часу залишається лише проєктом документа. Енергетична стратегія до 2050 має чітко сформулювати етапи і пріоритети розвитку сектору, враховуючи поточну проблематику і зобов'язання України як країни-кандидата на вступ до ЄС.

Також необхідна послідовна, узгоджена та відповідальна політика державних органів щодо виконання затверджених програмних документів та дотримання наданих державою гарантій незмінності умов інвестиційної діяльності та законодавства.

Щодо ситуації із розрахунками із сектором ВДЕ.

За підсумками 2022 року, «зелена» генерація отримала лише 54% коштів за відпущену по «зеленому» тарифу електроенергію. Ситуація спричинена діями Міністерства енергетики та бездіяльністю Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП). Зокрема, у березні минулого року, Міненерго прийняло наказ №140, яким розрахунки з виробниками електроенергії з ВДЕ були обмежені на рівні 15% для сонячних електростанцій та 16% для вітрових електростанцій від середньозваженого «зеленого» тарифу за 2021 рік. Протягом дії Наказу №140 частина коштів (1,5-2 млрд грн), яка отримана ДП «Гарантований покупець» за продану «зелену» електроенергію і за законом має сплачуватися підприємствам, натомість була перерахована на розрахунки з НАЕК «Енергоатом» та НЕК «Укренерго» за неоднозначні борги попередніх років. Сумнозвісний Наказ Міненерго №206, який скасував Наказ №140, лише дещо покращив становище виробників ВДЕ, яким передбачено поріг розрахунків у 18%.

Зазначимо, що з березня 2022 року НЕК «Укренерго» фактично зупинило авансові платежі на адресу ДП «Гарантований покупець» за послугу із розвитку ВДЕ, які мали спрямовуватись в подальшому на розрахунки за «зелену» електроенергію. У 2022 році НЕК «Укренерго» виконала покладені на неї спеціальні обов'язки зі стимулювання розвитку «зеленої» генерації лише на 4%.

Крім того, у 2 та 3 кварталах минулого року НКРЕКП припинило перерахунок «зеленого» тарифу відповідно до курсу євро. Через штучні обмеження рівня розрахунків та неефективні дії Регулятора виробники чистої енергії не отримали близько 18 млрд грн з урахуванням ПДВ.

Окрім цього, протягом 2022 року НЕК «Укренерго» був змушений регулярно застосовувати до «зеленої» генерації команди по зменшенню виробництва електроенергії, за які системний оператор має сплачувати компенсацію. Але протягом року було сплачено лише 57% від належної суми. Наприкінці 2022 року НЕК «Укренерго» залучив у Європейського банку реконструкції та розвитку кредит у розмірі 300 млн євро, 150 млн з яких має бути спрямовано на підвищення ліквідності компанії. Оскільки послуги із зменшення навантаження генерації з ВДЕ є необхідними для забезпечення стабільного функціонування Об'єднаної енергетичної системи України, сподіваємось, що частина цих коштів буде направлена на погашення боргу за такі послуги в обсязі достатньому для його покриття.

Щодо тарифу на передачу НЕК «Укренерго». В кінці 2022 року НКРЕКП встановила тариф на послуги з передачі «Укренерго» на рівні, якого недостатньо для покриття витрат на виконання спеціальних обов'язків компанії щодо збільшення частки відновлюваних джерел енергії. Тариф прийнято на рівні 380,28 грн/МВт•год для 1 кварталу 2023 року, тоді як для повного покриття витрат компанії рівень тарифу, за розрахунками НЕК «Укренерго», має складати 636,17 грн/МВт•год. Через недостатній рівень тарифу борги перед «зеленою» генерацією продовжать зростати.

Щодо планів розвитку галузі у 2023 році.

Однією з основних завдань галузі ВДЕ у 2023 році є відновлення існуючого потенціалу виробництва «зеленої» електроенергії та збільшення його із застосуванням виробниками ВДЕ власних коштів та засобів, залученням інвестицій. Існує реальна можливість добудувати та ввести в експлуатацію понад 800 МВт генеруючих потужностей вітрових електростанцій. Ці проєкти мали бути введені в експлуатацію у 2022 році, але через війну їх будівництво зупинилось. Зараз інвестори готові відновити будівництво об'єктів, які невдовзі можуть зробити внесок в розвиток генерації та додати в енергосистему необхідну потужність для забезпечення українців світлом. Для цього необхідно якнайшвидше прийняти урядовий законопроект №8191, який зареєстровано у Верховній Раді України на початку листопада 2022 року і вже підтримано Офісом Президента, але досі не розглянуто профільним комітетом ВРУ, або будь-який інший проект закону, який продовжить термін дії технічних умов на приєднання та попередніх договорів купівлі-продажу електричної енергії за «зеленим» тарифом для продовження будівництва більш ніж 800 МВт генеруючих потужностей.

Відновлення рівня розрахунків ДП «Гарантований покупець» з виробниками ВДЕ та погашення заборгованості за 2022 рік прискорить процес будівництва, оскільки більшість кредитних можливостей для виробників ВДЕ та інвесторів в Україні закрито.

Окремим питанням, що потребує вирішення у 2023 році, є відновлення об'єктів ВДЕ, що були пошкоджені внаслідок збройної агресії російської федерації. Власники пошкоджених об'єктів вже починають здійснювати заходи з їх реконструкції, капітального ремонту та відновлювати їх власним коштом або із залученням фінансування. Після завершення цих робіт та введення зазначених об'єктів в експлуатацію виробники зобов'язані звернутись до НКРЕКП із заявою про перегляд «зеленого» тарифу. У поточному часі Закон України «Про альтернативні джерела енергії» не містить юридично визначеного положення щодо порядку перегляду «зеленого» тарифу після реконструкції, капітального ремонту об'єкту ВДЕ з метою його відновлення. Зазначена невизначеність створює для виробників ВДЕ ризики перегляду рівня «зеленого» тарифу в сторону його зменшення після відновлення об'єктів ВДЕ, що є неприпустимим з огляду на витрати, що будуть понесені, такими виробниками.

Крім того, в межах існуючих майданчиків ВДЕ-електростанцій, що відновлюються після їх пошкодження/руйнування внаслідок воєнних дій, зокрема, сонячних електростанцій, може бути встановлено нове сучасне обладнання, що забезпечить кращі показники ефективності, однак, не відповідає дозвільній документації на будівництво, яка отримана при будівництві електростанції до 24 лютого 2022 року. При цьому, потребують врегулювання питання будівництва, введення в експлуатацію, зокрема, можливість запровадження спрощених процедур приєднання до електричних мереж, та подальшої експлуатації таких нових компонентів/модулів відновлених електростанцій.

Асоціаціями напрацьовуються відповідні зміни до законодавства, що дозволять виробникам відновлювати об'єкти ВДЕ до проектних показників та понад проектні показники та здійснювати виробництво електричної енергії на сприятливих умовах, зокрема для пришвидшення введення в експлуатацію. Асоціації просять підтримати зазначену законодавчу ініціативу, яка дозволить прискорити процес відновлення пошкоджених об'єктів ВДЕ.

Асоціації вважають, що 2023 рік цілком можливо стати роком запровадження гарантій походження електричної енергії, виробленої з ВДЕ.

Запровадження системи видачі, передачі та погашення гарантій походження електричної енергії, виробленої з ВДЕ, має стати не лише виконанням Україною зобов'язань з гармонізації національного законодавства до європейського енергетичного законодавства, але й підтримати подальший розвиток сектору ВДЕ в Україні. Крім того, запровадження гарантій походження електричної енергії, виробленої з ВДЕ, та створення умов для обігу таких гарантій походження дозволить створити додаткове, до доходів від продажу «зеленої» енергії та тарифу НЕК «Укренерго» на послуги з передачі електричної енергії, джерело для розрахунків Гарантованого покупця з виробниками ВДЕ за «зеленим» тарифом, що, в свою чергу, дозволить НЕК «Укренерго», за відповідним рішенням Регулятора, спрямувати звільнені внаслідок цього кошти тарифу на інші пріоритетні цілі. Відповідно, це матиме позитивний вплив на усіх споживачів електричної енергії.

У 2022 році Міністерством енергетики був розроблений та поданий до Кабінету Міністрів України проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запровадження реєстру видачі, використання та припинення дії гарантії походження електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії». Нажаль, законопроект майже три місяці знаходиться на схваленні Уряду та до цього часу навіть не зареєстрований у Верховній Раді України.

Асоціації просять підтримати найскоріше запровадження в Україні гарантій походження електричної енергії, виробленої з ВДЕ, з урахуванням найкращого досвіду європейських країн, зокрема, й з використанням створеного у співпраці Секретаріатом Енергетичного Співтовариства інструментарію, який вже є доступним для України.

Щодо ефективності регулювання.

Сектор «зеленої» енергетики вже проявив себе як важливий сегмент ринку електроенергії. За даними Оператору ринку, у 2022 році вже 12% проданої на ринку електроенергії було вироблено на вітрових та сонячних електростанціях. Окремі виробники за «зеленим» тарифом вже зараз розглядають можливість виходу з балансуєчої групи ДП «Гарантований покупець» та роботи на ринку на загальних умовах. Але для цього необхідне передбачуване, ефективне та незалежне регулювання, яке наразі відсутнє. На жаль, галузь не може розвиватись, коли державні органи своїми діями наносять шкоду сектору відновлюваної енергетики.

Відсутність підзаконних актів регулювання процедур виходу/входу виробників ВДЕ з/до балансуєчої групи ДП «Гарантований покупець», а також правил, які б урахували особливості діяльності виробників ВДЕ на балансуєчому ринку з урахуванням специфіки технології їх роботи, роблять ризикованим для виробників ВДЕ вихід з балансуєчої групи ДП «Гарантований покупець» та роботу на ринку на загальних умовах. Встановлені НКРЕКП на ринку цінові обмеження та непередбачуваність Регулятора в питанні регулювання ринку, зокрема, ціноутворення, на майбутнє роблять неможливим для виробників ВДЕ обрахувати (визначити) доцільність участі на ринку електричної енергії без застосування механізмів стимулювання розвитку ВДЕ.

Ефективне регулювання галузі може посприяти вирішенню існуючих проблем галузі та створити умови для розвитку «зеленої» генерації. Саме прозоре, передбачуване регулювання дозволить залучити в Україну іноземні інвестиції та збудувати сучасну та надійну енергосистему, яка не буде залежати від викопного палива та якій не будуть страшні будь-які ракетні обстріли.

Враховуючи вищевикладене, просимо вас забезпечити незмінність законодавчо наданих гарантій для інвесторів у сфері ВДЕ, та сприяти усуненню наведених вище перепон для діяльності виробників ВДЕ та створенню сприятливих умов для подальшого розвитку галузі, а саме:

- 1) забезпечити найскоріше прийняття програмних документів розвитку енергетичного сектору, зокрема, відновлюваної енергетики (Національного плану дій з розвитку відновлюваної енергетики на період до 2030 року; Енергетична стратегія до 2050);**
- 2) забезпечити найскоріше прийняття Верховною Радою України проекту закону №8191 від 08.11.2022 про внесення змін до деяких законів України щодо продовження строку введення в експлуатацію об'єктів відновлюваної енергетики за договорами купівлі-продажу електричної енергії за «зеленим» тарифом, укладеними до 31 грудня 2019 року;**
- 3) підтримати ініціативи Асоціацій стосовно змін до законодавства, що дозволять виробникам в найкоротший строк та із використанням сучасного обладнання відновлювати об'єкти ВДЕ та здійснювати виробництво електричної енергії на прийнятних умовах;**
- 4) сприяти найскорішому прийняттю змін до законодавства з метою запровадження та обігу гарантій походження електричної енергії, виробленої з ВДЕ, зокрема, проекту Закону України «Про внесення змін**

- до деяких законів України щодо запровадження реєстру видачі, використання та припинення дії гарантії походження електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії»;
- 5) забезпечити перегляд та встановлення з другого кварталу 2023 року тарифу на послуги з передачі електричної енергії на рівні, який буде покривати всі необхідні обґрунтовані витрати НЕК «Укренерго», зокрема, на оплату послуги із забезпечення збільшення частки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії;
 - 6) забезпечити розрахунки з виробниками з ВДЕ за відпущену електричну енергію по «зеленому» тарифу та за послугу із зменшення навантаження, зокрема, за рахунок залучених коштів від ЄБРР та інших кредиторів, розблокувати підписання актів прийому-передачі за липень-грудень 2022 року між ДП «Гарантований покупець» та НЕК «Укренерго» по послугі із забезпечення збільшення частки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії ;
 - 7) забезпечити схвалення змін до формули розрахунку небалансів виробників ВДЕ з урахуванням рішення Верховного Суду України від 08.09.2022.

Наголошуємо, що сектор ВДЕ не потребує додаткової фінансової підтримки чи субвенцій від держави, а прагне отримувати ті кошти за поставлену електроенергію, які передбачені діючим законодавством України. Інвестори і оператори станцій ВДЕ фахово розуміють можливості сектору протистояти енергетичній кризі і прагнуть посилювати енергетичну безпеку України й створювати нове енергетичне майбутнє.

Зі своєї сторони, Асоціації ВДЕ висловлюють готовність до співпраці та максимального сприяння у комунікаціях з представниками Уряду, Верховної Ради України та Офісу Президента, а також з європейськими партнерами задля енергетичної безпеки та сталого розвитку України.

Заздалегідь висловлюємо свою подяку за приділений Вами час даній проблемі та залишаємось відкритими до діалогу у будь-який час.

Слава Україні! Героям Слава!

Конеченков А.Є.
Голова Правління УВЕА

Полякова К. Д.
Директорка ЄУЕА

Козакевич О.Ю.
Голова УАВЕ

Соколовський В.В.,
Голова правління АСЕУ

Контактні дані асоціацій:

Громадська спілка «Українська вітроенергетична асоціація» (УВЕА):

Бізнес-центр «Лаврський»:

вул. Лаврська, 20, оф.316, м. Київ, 01601 Україна

Тел.: +38 050 2232996

e-mail: info@uwea.com.ua,

www.uwea.com.ua

Асоціація «Європейсько-Українське енергетичне агентство» (ЄУЕА):

Адреса: вул. Дорогожицька 3, UNIT City, корпус В9, каб. 5, м. Київ, Україна, 04112

Тел.: +38 095 331 00 10

e-mail: office@euea-energyagency.org

www.euea-energyagency.org

Асоціація «Українська асоціація відновлюваної енергетики» (УАВЕ)

Адреса: 04070, м. Київ, вул. Волоська 31а, офіс 4

Тел. +380673644667

e-mail: info@uare.com.ua

www.uare.com.ua

Громадська спілка «Асоціація сонячної енергетики України» (АСЕУ):

Адреса: 03110, м. Київ, вул. Олександра Пирогівського, 19/4, 5 пов.

Тел. +38 098 680 0780

e-mail: office@aseu.org.ua

www.aseu.org.ua